KLUCZ ODPOWIEDZI · DLA NAUCZYCIELA

Sprawdzian z „Przedwiośnia”

Grupa A

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **D**

3. (1 pkt) **D**

4. (1 pkt) **B**

5. (1 pkt) **D**

6. (1 pkt) **C**

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Szklane domy to wizja nowej Polski, o której Seweryn Baryka opowiada synowi: inżynier Baryka topi nadmorski piasek i buduje ze szkła tanie, czyste i zdrowe domy dla robotników i dla wsi. Symbolizują utopię postępu osiągniętego pracą i wynalazkiem, nie przemocą. Okazują się złudzeniem: po przekroczeniu granicy, idąc przez nędzne miasteczko, Cezary powtarza w myślach: „Gdzież są twoje szklane domy?”.
Punktacja: wskazanie na utopijne wizje (1 pkt); kruchość/iluzoryczność tych wizji (1 pkt)

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Matka twierdzi, że kto chce tworzyć ustrój komunistyczny, powinien podzielić pustą ziemię, np. step, i wspólnie ją uprawiać, zaczynając wszystko sprawiedliwie. Uważa też, że wdzieranie się do cudzych domów, pałaców i kościołów to pospolita grabież — prawdziwą sztuką byłoby wytworzyć własne dzieła i zbudować dla nich muzeum.
Punktacja: Za każdy trafny, zgodny z tekstem argument po 1 pkt (maks. 2): komunizm należałoby budować od zera na pustej ziemi, wspólną pracą; wdzieranie się do cudzych domów, pałaców i kościołów to pospolita grabież; sztuką byłoby samemu wytworzyć dzieła i zbudować dla nich muzeum.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Cezary widzi ohydne budynki kryte papą, grząskie uliczki, chlewy i kałuże, rynek z kramami zabryzganymi błotem, a nad rzeczką bosych chłopców-nędzarzy tańczących w błocie. Przedwiośnie próbuje tę nędzę przykryć pierwszą zielenią i blaskiem — to obraz kraju, w którym odrodzenie jest dopiero zapowiedzią. Zderzenie z opowieścią ojca wyraża pytanie powtarzane przez Cezarego: „Gdzież są twoje szklane domy?” — mit rozpada się przy pierwszym zetknięciu z Polską.
Punktacja: Opis miasteczka: błoto, bajora, dziurawe dachy, domy kryte papą, bosi chłopcy-nędzarze tańczący przy harmonijce (1 pkt); powiązanie z tytułem: przedwiośnie — pora roku, w której wiosna dopiero próbuje osłonić brzydotę nędzy, zapowiedź odrodzenia, które jeszcze nie nadeszło (1 pkt); zderzenie z mitem: pytanie „Gdzież są twoje szklane domy?” — rozczarowanie wobec legendy ojca (1 pkt).

10. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Narrator z ironią mówi, że rodowód Baryków to tylko ojciec i matka — są to nowocześni ludzie „bez wczoraj”, bez szlacheckich portretów i pamięci o grobach przodków. Jedynym śladem przeszłości jest broszurka o wyprawie Dwernickiego z 1831 r., w której wspomniano dziada Kaliksta, dziedzica skonfiskowanej Sołowijówki. Ta sucha notatka stała się rodzinnym mitem: legenda powiększała bogactwa i czyn przodka, a ubodzy potomkowie wierzyli w swoją wyższość; ojciec Seweryna dopisał na broszurze „Pilnować jak oka w głowie”.
Punktacja: Wyjaśnienie ironicznego sformułowania „ludzie bez wczoraj” — nowoczesny człowiek bez tradycji rodowej, rodowód zredukowany do rodziców (1 pkt); wskazanie, że jedyną pamiątką przeszłości jest broszurka o wyprawie Dwernickiego i wzmianka o Kaliksie Baryce (1 pkt); zauważenie, że legenda urosła w rodzinie do mitu i dawała ubogim potomkom poczucie wyższości / została przekazana z nakazem „Pilnować jak oka w głowie” (1 pkt).

Grupa B

1. (1 pkt) **C**

2. (1 pkt) **A**

3. (1 pkt) **C**

4. (1 pkt) **B, C**

5. (1 pkt) **C**

6. (1 pkt) **B, D**

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wracając nad ranem z hucznego pikniku, Cezary widzi niskie chaty kryte słomą, bajora zlewające się z gnojówkami i ludzi zaczynających ciężką pracę. Mruczy „szklane domy", bo rzeczywistość wsi jest zaprzeczeniem utopii ojca, ale na pytanie księdza odpowiada ironicznie „miła wieś". Ksiądz bierze to dosłownie i mówi, że wieś jest „ani miła, ani niemiła" — potrzeba tylko pracy nad ludem. Kontrast zabawy dworu i nędzy wsi odsłania ślepotę ziemiaństwa.
Punktacja: Wskazanie, co Cezary widzi: błoto, gnojówki, niskie chaty kryte słomą, ciężka praca chłopów o świcie (1 pkt); wyjaśnienie ironii: kontrast z utopią szklanych domów i zabawą dworu; Cezary ukrywa prawdziwą myśl pod słowami „miła wieś", a ksiądz odpowiada, że nad chłopami trzeba „pracy po łokcie" — nie widzi problemu nędzy (1 pkt).

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Cezary, który widział w Baku mordowanie „burżujów", ostrzega przyjaciela, że jego własna służba może go zabić za srebra. Choć czuje się w Nawłoci jak w objęciach rodziców, nie umie zapomnieć rewolucji. Domownicy nie rozumieją ostrzeżenia — ksiądz Anastazy żartobliwie każe mu schować do kieszeni srebrną cukiernicę, co pokazuje beztroskę ziemiaństwa.
Punktacja: Wskazanie, że Cezary przenosi doświadczenie rewolucji z Baku na polski dwór — przewiduje bunt służby i przemoc wobec właścicieli (1 pkt); zauważenie kontrastu: dwór wydaje mu się przytulny i dobry, a mimo to widzi w nim zagrożenie / beztroska reakcja domowników (ksiądz podaje mu cukiernicę) pokazuje ich nieświadomość (1 pkt).

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Cezary, zmuszony do wywożenia zwłok, stał się obojętny, ale piękno twarzy młodej Ormianki go poraża. Narrator wprowadza wyimaginowaną rozmowę: zmarła pyta, za co ją zamordowano, i wzywa, by nie zapomniał jej krzywdy. Jej ręka, wciągnięta w sprychy koła, zdaje się grać na strunach — kontrast piękna i śmierci podkreśla grozę rzezi. Epizod jest dla bohatera moralną przestrogą: widzi, że „żyłkę do rzezi" mają nie tylko rewolucjoniści, a pytanie o sens zabijania wróci w jego późniejszych wyborach.
Punktacja: Funkcja: przełamanie obojętności Cezarego-grabarza, zderzenie z okrucieństwem rzezi, przestroga przed przemocą — moralny zapis, który bohater ma zapamiętać (1 pkt); środki: fikcyjny dialog/monolog zmarłej, personifikacja (palce „przebierają" po sprychach, jak po strunach), kontrast piękna ciała i grozy śmierci (1 pkt); powiązanie z dalszym losem lub poglądami bohatera (np. nieufność wobec rewolucyjnego hasła zabijania, pamięć o 70 tys. ofiar w ciągu czterech dni) (1 pkt).

10. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Marian Bohusz, Stanisław Krzemiński i Edward Abramowski byli nauczycielami Gajowca — ludźmi, którzy pod rosyjskim zaborem uczyli ideałów felietonem, filozofią, wiarą w niepodległość. Gajowiec ich czci, ale traktuje jako granicę: ich rola kończyła się na uczuciu, bo czyn był wtedy odebrany Polakom. Jego zadanie zaczyna się tam, gdzie oni skończyli — trzeba wiarę przekuć w pracę, w znajomość rzeczywistych ludzi i sposób rządzenia; stąd jego zapał do mozolnego tworzenia polskiego „złotego".
Punktacja: Kim byli portretowani (Bohusz, Krzemiński, Abramowski) — nauczyciele pokolenia Gajowca w czasach niewoli, żyjący ideą, słowem, felietonem (1 pkt); paradoks: są wzorem i zarazem granicą — ich uczucie i wiara zastępowały czyn, bo czyn był niemożliwy (1 pkt); rola Gajowca: przekucie uczucia i wiary w pracę, znajomość realnych stosunków, rządzenie — np. budowa polskiej waluty (1 pkt).

Skala ocen (orientacyjna, 16 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	15–16 pkt
dobry (4)	12–14 pkt
dostateczny (3)	8–11 pkt
dopuszczający (2)	5–7 pkt
niedostateczny (1)	0–4 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/polski/przedwiosnie**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.